

## מאוצרות הפרשה

### לא תאר את העם כי ברוך הוא (כב, יב)

כתב רש"י: "אמר לו אם כן אברכם, אמר לו אינם צריכין לברכתך כי ברוך הוא, משל אומרים לצרעה לא מדובשיך ולא מעוקציד".  
ויש להבין, מפני מה רצה בלעם הרשע לברך את ישראל, הרי כל כוונתו היתה לקלל ולהזיק לעם ישראל.

ושמעתי מדידי הרב יוסף שטרן שליט"א לבאר באופן נפלא, דהנה במדרש רבה בפרשת חיי שרה (פרשה ס"ג) איתא – 'רבי ברכיה ור' לוי בשם ר' חמא בר חנינה, מפני מה לא נפקדה רבקה עד שנתפלל עליה יצחק, שלא יהיו עובדי כוכבים אומרים תפלתנו עשתה פירות אלא ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו, והיינו מפני שלבן בירך את רבקה 'אחותינו את היי לאלפי רבבה', זה גרם לה להיות עקרה כדי שלא יאמרו אומות העולם שהברכה של לבן עשתה פירות, ואם כן יש לומר שבלעם רצה לברך את עם ישראל כדי לגרום להם שימנע מהם אותה טובה, כדי שלא יאמרו אומות העולם שתפילתו של בלעם עושה פירות, וכל כוונתו היתה רק להזיקם ולמנוע מהם הטובה. (הגר"א דינר שליט"א, דברי השירה)

### ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם (כב, כח)

המשנה באבות (ה, ו) אומרת, שעשה דברים נבראו ביום ששי בין השמשות. אחד מהם הוא 'פי האתון'. שואל מרן הגר"א ל' שטיינמן זצ"ל: חתן צועד לחופה כשאביו מלווה אותו מצידו האחד והמחותן מצידו השני. התזמורת מנגנת את הניגון של החופה, הכתובה מוכנה, האורחים צועדים לכון מקום החופה, ומסדר הקידושין גם הוא כבר מתקדם לשם. "רגע אחד", צועק אביו של החתן. "שכחתי משהו!" לא מוצאת זמן אחר? הרי עכשיו כבר הולכים לערוך את החופה! לא משנה מה הוא שכה, דבר אחד ברור: מדובר בדבר יקר ביותר, ברמת קריוטיות שמחייבת אותו לעצור גם בסיטואציה הזו.

הקב"ה בורא תבל ומלואה בששה ימים: ביום הראשון את השמים והארץ, ביום השני את כל המים שבנהרות ובימים, ביום השלישי את כל העצים הדשאים הפירות והירקות, ביום הרביעי את כל מערכת הכוכבים, המוללת מיליארדי כוכבים שבתוכם השמש והירח. ביום החמישי את כל בעלי החיים שבים והעופות, ביום השישי את כל בעלי החיים, ואת האדם ואשתו. זמן קצר לאחר שנברא, הספיק האדם לחטוא ולאכול מעץ הדעת, גורש מגן עדן, והוא, האשה והנחש נתקללו. אז היתה אמורה לבוא שבת, שבת מנוחה בה נח הקב"ה מבריאת העולם הגדול. העולם כולו אמור היה להתאחד במנוחה אחת עם הבורא.

אך בערב שבת בין השמשות, ברגע האחרון שלפני המנוחה, יש עוד דבר שנברא דוקא באותה שעה: פי האתון!

מה דחוף לברוא אותו דוקא בזמן זה? הרי ניתן לברוא אותו גם אחרי שבת! התמיהה הולכת וגוברת שכשחושבים שהיא נועדה עבור בלעם הרשע שברשעים, שעליו מספרת הגמרא (נשין כ"ה) שכבר אלפי שנים הוא נידון בגיהנום הנורא ביותר. בכל זאת, כאשר אונקלוס מעלה אותו באוב ושואל האם להדבק בעם ישראל, משיב בלעם בעזות מצח: "לא תדרוש שלומם וטובתם כל הימים!" האם עבור רשע כזה היה צריך לברוא את פי האתון דוקא בערב שבת בין השמשות? אמר הרב שטיינמן תרוץ נפלא: הקב"ה ידע שבלעם הוא רשע גדול, שהשתמש בנבואתו

לטומאה וקלקול, לקלל את ישראל ולכלותם, ולכן אם יבוא אדם ויוכיח אותו על מעשיו הרעים – אין סיכוי בעולם שהוא ישמע את דבריו. היה שוה אפוא, לקב"ה לברוא בריאה כה מיוחדת כפי האתון, כדי שהיא תפתח את הפה ותתן לו מוסר כמו שצריך. אז הוא יחטוף 'שוק' ויאמר מילה אחת – "חטאתי" (כב, לד).

אמנם זה לא היה וידוי רציני, שהרי במקום לשוב לביתו ולבכות ולהתחרט כל חייו – הוא המשיך במעשיו הנלוזים, אבל מ"מ היה זה חידוש, שרשע נאלץ שכזה מוציא מפיו את המילה "חטאתי", ורק עבור כך היה שוה לקב"ה לברוא את פי האתון!

מכאן לומדים לימוד יסודי: הקב"ה ברא את פי האתון דוקא בערב שבת כדי ללמד אותנו על ערכה של מילה אחת של וידוי ותשובה! לכל אדם יש את האפשרות לשוב בתשובה, אם רק יאמר את הוידוי כמו שצריך "חטאתי, עויתי, פשעתי", לא באופן של וידוי פה גרידא, אלא בוידוי הלב. (רבי גואל אלקריף שליט"א, נאה דורש)

**ויאמר בלעם לאתון כי התעללת בי (כב, כט)** אונקלוס תירגם: "ארי חייכת בי", שפירושו שהאתון עשתה ממנו צחוק. יש להבין היכן מוצאנו שהאתון, אכן, צחקה עליו? נראה שהכוונה למה שאמרה לו: "מה עשיתי לך". היא הרי לחצה את רגלו אל הקיר, עד ששברה לו אותה, והוא נעשה צולע... הבן אדם לא מסוגל ללכת, צולע על רגלו, והיא שואלת לתומה: "מה עשיתי לך"... אכן, צחקה עליו אתונו. [דורש ציון]

### הן עם כלביא יקום (כג, כד)

פירש"י "כשהן עומדים משנתם שחרית, הן מתגברין כלביא וכארי, לחטוף את המצוות, ללבוש ציצית, לקרוא את שמע, ולהניח תפילין". בלעם, בכל ברכותיו לא נתכוון אלא לקללה, כנודע. אמנם יש להבין חלק מהברכות ניתן לפרש בדרך כזו או אחרת, אך איזו קללה תיתכן בפסוק הזה "הן עם כלביא יקום"? וכפי שרש"י הולך ומפרש זאת בפירוט: מתעוררים מהשינה; מתגברים כארי; לובשים ציצית; קוראים שמע; מניחים תפילין! זה נשמע כדבר המבורך והמתוק ביותר בעולם: ממש זים! אז איך ניתן לפרש זאת בדרך קללה?

משיבים על כך בדרך צחות, בהקדמת שתי שאלות פשוטות על לשון רש"י: (א) מדוע "לחטוף את המצוות"? מצוות אפשר לעשות ביישוב הדעת והלב, לאוו דווקא צריך 'לחטוף'! (ב) מהו שהקדים קר"ש להנחת תפילין, והרי הסדר הפוך!! אלא שמדובר באחד שהתעורר סמוך ל"זמן קריאת שמע" מדבר הכתוב, אחד כזה "חוטף" את המצוות, וקורא קר"ש עוד לפני תפילין. -וזה כבר לא ממש מבורך!... (מוסף ש"ק יתד נאמן)  
**מה טבו אהליך יעקב משכנתך ישראל (כד, ה)** חז"ל תיקנו להתחיל תפילת שחרית בפסוק זה מה טבו אהליך יעקב. הרב יחזקאל אברמסקי זצ"ל כשהיה גאב"ד בלונדון, נכנס לבית לבקר את אחד הגבירים בקהילתו, הגביר שכב על המיטה בחוסר אונים ואמר יש לי הרבה כסף... אני מוכן לתת מחצית מרכושי אם אני אהיה בריא ואוכל לבא לבית הכנסת... אמר רבי יחזקאל אברמסקי: "ואני ברוב חסדך אבא ביתך"... יש כאלו שקמים לתפילה בישיבה ובטוחים שהקב"ה חייב להם תודה על כך שהם באו... אבל זה מתנה של הקב"ה שאתה בכלל יכול לבא להתפלל... ולא סתם מתנה, ברוב חסדך! זה לא סתם חסדך, אלא ברוב חסדך... אדם בריא, ויכול לבא ולהתפלל, יש לי כתובת...יש מישהו שרוצה לענות לי... הוא מעוניין לשמוע אותי...

## בעיתה – אחישנה!

מה אָקב לא קִבֵּה אֵל וְמָה אָזַעַם לֹא זָעַם ה' (כ"ג, ח') לכאורה, יש להבין, מה פשר טענתו של בלעם, כי אינו יכול לקלל את עם ישראל משום שהקדוש ברוך הוא אינו מקללם? הלא כל הסיבה לכך שבלק הזמינו בכדי לקלל את עם ישראל היתה מאחר והקדוש ברוך הוא לא קיללם, שהרי אילו היו מתקללים על ידי ה' יתברך, לא היה צורך בקללתו של בלעם!

את התשובה, נבין על פי המעשה הבא: מעשה ביהודי, אשר התגורר במשך תקופה ממושכת ב'דמי מפתח', הסדר שמשמעותו הוא תשלום של חלק מסויים ממחיר הדירה, בתמורה לזכות לשכור את הדירה באופן קבוע במחיר מוזל. לאחר תקופה, אחר שגדלה משפחתו, זכה אותו יהודי לרכוש לעצמו דירה חדשה, גדולה ומרווחת, כאשר הוא משלם תשלום משמעותי מראש, ואת היתרה בכוונתו לממן מהשבת זכותו בדירת דמי המפתח לבעליה, וקבלת התשלום הראשוני ששילם. אך בשלב זה התברר לאותו יהודי, שאין זה כה פשוט... בעלי הדירה סירבו להשיב את דמי המפתח, עובדה אשר הותירה אותו חסר אונים לחלוטין. ברור היה לו, כי מבלי הסכום המשמעותי בו היה מדובר – לא יוכל לשלם את יתרת מחיר הדירה שרכש, והדבר יגרור כמובן השלכות משמעותיות, ובכללם קנס גדול בשל העיכוב בתשלום הסכומים עליהם התחייב.

מיועדנו הסתובב במשך ימים ארוכים כשהוא מוטרד ולחוצ, והמתח כמובן נתן את אותותיו במצב הרוח המשפחתי. אולם משהגיע יום שבת קודש, התעלה מעל עצמו והשיל מעליו את כל דאגותיו. הוא השתדל להסיר מליבו כל מחשבה אודות הסכום שעליו לשלם ואודות מקור המימון שנחסם בפניו, ולאמץ את התחושה כביכול כל מלאכתו נעשתה ושום דבר אינו מטרידו. אותו יהודי, נמנה על חסידי של הצדיק רבי משה יחיאל מאז'רוב. גם בשבת זו, כמדי שבת בשבתו – התפלל בבית מדרשו של הצדיק, ואף השתתף בשולחנותיו הטהורים. כך בליל שבת, כך בשבת בבוקר, וכך גם בשעת רצוא דרעווי... או אז, בשעה נעלה זו, נשא הצדיק את דברי תורתו ואמר: "נאמר בפסוק (ישעיה ס', כ"ב) 'בעיתה אחישנה', ודרשו על כך חז"ל הקדושים (סנהדרין צ"ח, ע"א): 'לא זכו – בעתה; זכו – אחישנה'. ומדבריהם שמענו, כי לעיתים, גם אם עדיין לא הגיעה עת הישועה, מכל מקום אם האדם בבחינת 'זכו', והיינו שעומדת לו זכות מיוחדת – הרי שיכול הוא לזכות ל'אחישנה', והקדוש ברוך הוא יקדים את ישועתו!"

דבריו אלו של הצדיק, עוררו תקוה חדשה בליבו. מי יודע? אולי תמצא גם בידו זכות אשר תחיש את ישועתו? במוצאי שבת, לאחר הבדלה, הורה הצדיק למיודענו כי ימתין מעט, ומשעזבו שאר הנוכחים את המקום – פנה אליו ובייר האם ישנה התקדמות כלשהי בנוגע לדירה, שכן מיועדנו כבר הספיק לספר לו בשבוע החולף אודות הבעיה אשר צצה לה לפתע פתאום. בלב כבד, סיפר מיועדנו את האמת לאמתה. הוא סיפר כי לעת עתה אין כל התקדמות, והרי הוא כעת בבחינת 'מאין יבוא עזרי'. פתח הצדיק ואמר: "הלא זה עתה דיברנו על הנושא של 'בעיתה – אחישנה'... ובכן, בזכות כך שהסרת דאגה מליבך ביום השבת, וכיבדתו במנוחת הדעת שלמה – תזכה אף אתה שישועתך תוחש משמים!"

ואכן, הפלא ופלא: שעה קלה לאחר מכן, כאשר הגיע מיועדנו אל ביתו – מצא את רעייתו ממתינה לו בהתרגשות בפתח הבית. היא סיפרה, כי זה עתה הגיע בעל הדירה, וביקש להיפגש עמו בדחיפות. מיועדנו ניגש להבדיל על היין, ולכשסיים – נשמעו דפיקות בדלת. היה זה שוב בעל הבית, אשר הכריז על נכונותו לקבל בחזרה את הזכות המלאה בדירה, ולהשיב את דמי המפתח לבעליהם... וכך, עוד באותו הערב נחתמו המסמכים הדרושים, והסכום המדובר שולם עד לפרוטה האחרונה. דבריו של הצדיק התקיימו במדויק: "בעיתה – אחישנה!" הרי לנו, כי לעיתים, גם לאחר שנגזרה טובה על האדם – יש צורך בזכות מיוחדת בכדי לזרז את הטובה לבוא. וכן לאורך גיסא. לעיתים, חובה מסויימת, שאינה סיבה מספקת לעונש – מזרזת את העונש שהגיע לאדם בלאו הכי בשל חטא אחר, וגורמת לכך שלא יזכה להארכת אף כפי שהיה זוכה בלעדיה...

ומכאן, תשובה לשאלתנו, על פי דרכו של רבינו האור החיים הקדוש שהיה אומר כך: כאשר אין מגיע לאדם עונש, לא יתכן שתפגע בו קללה כלשהי, ואפילו לא קללתו של בלעם הרשע. לא יעלה על הדעת כי ביכולתו של בלעם יהא לגרום לכך שהבורא יתברך, הטוב והמיטיב, יאפשר להרע לאדם שאין עול בכפיו! אלא מה? כוחו של בלעם היה בכך, שכאשר הגיעה לאדם עונש בשל מעשיו, אלא שמשמים האריכו אף ודחו את עונשו – הרי שעל ידי קללתו הזדרזה הרעה לבוא. אולם כעת הסביר בלעם, כי מאחר ועם ישראל אינם ראויים לעונש כלל, והקדוש ברוך הוא כלל אינו חפץ לקללם – הרי שאין בכוחה של קללתו לפעול מאומה, ועל כן אין ביכולתו למלא את מבוקשו של בלק ולקללם. (ללמדך מאוצרותיו של הרב מרדכי פריינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

## כסוי חלות שנתחממו על גבי קדירה בשבת

הלכה פסוקה בשו"ע ר"ס רנ"ז אין טומנין בשבת אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל, ואין טומנין בערב שבת בדבר המוסיף הבל, והטעם הוא משום שחיישי' שאם ימצא קדירתו צוננת יבא להרחיכה ויתחייב משום מבשל, או משום שיבא לחתות בגחלים ויתחייב משום מבעיר. ומבעור יום מותר לטמון בדבר שאינו מוסיף הבל משום שלא חיישי' שיבא להרחיכה בשבת, ובשבת חיישי' שיבא להטמין בגחלים ויתחייב בהם ולכן אסרו חכמים לטמון אף בדבר שאינו מוסיף הבל. ויש לעורר על מנהגם של רבים שמניחים לחמם חלה על אחת הקדירות שעל האש, ולאחר מכן בעודה חמה מניחים אותה על השלחן תחת כיסוי החלות. דהנה עצם ההנחה על קדירה שעל האש אם מכסה את החלה לגמרי הוי הטמנה בדבר המוסיף הבל משום האש שתחת הקדירה (אפי' אם היא גרופה וקטומה), כמבואר בשו"ע שם סעי' ח', אלא שאם אין החלה מכוסה כולה ויש חלק ממנה מגולה לא נחשב הטמנה כדכ' הרמ"א סי' רנ"ג סוף סעי' א' וע' משנ"ב שם ס"ק מ"ח, ועלה סמכ"י להניח את החלה אפילו בשבת עצמה משום שאין כאן הטמנה. אלא שאחר שמסירים את החלה מהקדירה ומניחים אותה על השלחן תחת הכיסוי, כיסוי זה על פי רוב מכסה את כל החלה והוי הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל, ובשבת אסור להטמין בדבר שאינו מוסיף הבל. ואין לומר שכיון שהחלה אינה תבשיל אין בה הטמנה, דהן אמת אם החשש בהטמנה היה רק משום חשש בישול לא שייך בישול נוסף בחלה כצורתה, ואין לחוש שמא יבשל, אבל מלבד חשש בישול יש גם חשש מבעיר וכדכ' המשנ"ב, שכל הטמנה חיישי' שמא יבא לחתות בגחלים ויתחייב משום מבעיר, ולהאי חששא גם בדבר יבש לגמרי אסור כ"כ פמ"ג משב"ז סק"א הביאו שעה"צ סק"ג, ואם כן כל דבר אסור להטמין וחלה בכלל זה.

ויתכן לומר, דכתב המחבר שם בסעי' ב' שיותר לשום כלים על התבשיל כדי לשמרו מן העכברים או כדי שלא יתטנף בעפרורית שרי, שאין זה כמטמין להחם אלא כשומר ונותן כיסוי על הקדירה. ומבואר שבמקום שאין כוונתו להחם לא חיישי' שיבא לחתות ולבשל, ואם כן הכא נמי כיון שהסיבה העיקרית של כיסוי החלות הוא משום הקידוש אף שיש בזה רווח שנשאר חם, הוי כמכסה מפני העכברים ואין בזה משום הטמנה, ואמנם כיון שתחילת התעסקותו עם החלה היתה בחימומה ועתה ג"כ יש רצון שתשאר חמה אפשר שאינו דומה לגמרי למטמין מפני העכברים וע'. עוד אפשר לומר, דכיון שהעביר את החלה למקום אחר, הוי כדינא דשו"ע בסי' ה' שאם פינה התבשיל בשבת מקדירה שנתבשל בה לקדירה אחרת, מותר להטמין בדבר שאינו מוסיף הבל, דכיון שפינהו לכלי אחר דינו כצונן, וכמו כן בחלה שהעביר ממקום שנתחממה בו למקום אחר הוי כהעביר לכלי שני שאין בו איסור הטמנה. אלא שדין העביר לכלי שני הוא כתבשיל שיש בו דין כלי שני, אבל בדבר גוש נקט המשנ"ב בסי' שי"ח ס"ק מ"ה ושם ס"ק ס"ה לחוש לדעת הסוברים שדבר גוש גם בכלי שני נשאר דינו ככלי ראשון, וה"ה לגבי הטמנה י"ל כן שכיון שהוא גוש נשאר דינו ככלי ראשון ואסור בהטמנה בשבת גם בדבר שאינו מוסיף הבל וצ"ע. (הגאון רבי צבי רותן שליט"א, גליון בעמק איילון)

תשובה לחידה פר"ש: שתי שערות שחורות על פרה אדומה, אפילו יש כנגדן אלף שערות אדומות, פוסלות את הפרה (רש"י יט, ב)

מזל טוב

**מרכז העיר:** משפחות בוגץ – זקש – וינשטוק – רייזמן להולדת הבת הנכדה הנינה בת נינה

משפחות ישורון – לוינגר – טרופ לאירועי הבת הנכדה הנינה משפחת הרשקוביץ להולדת הבת **גני הדר:** משפחת אייזנשטיין לאירועי הבת

משפחת פקטר לבר מצוה משפחת כץ לבר מצוה משפחות קנר – פרדמן (מרכז העיר) לנשואי הבת הנכדה משפחת הרשלר לנשואי הבת

משפחות טננבוים לאירועי הבן הנכד משפחות פיליפס – אינגבר לאירועי הבן הנכד